

To avlsværer beiter på Store Færder – i bakgrunnen ser vi Færder Fyr. (Foto: Terje Bjerga)

Beiting i Vestfoldskjærgården

De fleste forbinder Vestfoldskjærgården med sol, sommer, raske båter og flotte, private strender. Det er derfor artig å kunne rapportere om Færder Får, som bruker øyer i Vestfoldskjærgården som driftsgrunnlag for sine sauer av typen gammel norsk spælsau.

Hovedproduktet er landskapspleie, i tillegg selges mange produkter til naboer og hytteeiere i området. Færder Får har funnet sin nisje og viser hvor mangfoldig sauen er!

Færder Får

«Fåretaket» (www.færderfår.no) eies av Terje Bjerga og Erik Asmyhr som holder til på Hvasser og Tjøme i Vestfold. Sammen skjøtter de en flokk på rundt 200 søyer av typen gammel norsk spælsau. Verken Bjerga eller Asmyhr har egne gardsbruk, driftsgrunnlaget er innleide beiter. Utenom saueholdet har Bjerga og Asmyhr hver sin vanlige lønnede jobb i 60% stilling. Færder Får startet i det små med 7 søyer i 2003, men dyretallet har økt raskt. Dyrematerialet stammer fra Hovin gård i Telemark – den såkalte «Viken-stammen». Det er flere i Vestfold som har slike sauer og Færder

Får utveksler værere med andre besetninger. I gjennomsnitt har de åtte avlsværer som beiter sommerstid på øya Leistein.

Skjøtsel av kystkulturlandskapet

Hovedformålet med å ha gammel norsk spælsau i dette området, er skjøtsel av kystkulturlandskapet. Mange steder er tett krattskog blitt et større hinder for allmennheten enn hytter og andre byggetiltak i strandsonen.

Færder Får startet et prøveprosjekt for å åpne kulturlandskapet, og de sentrale aktørene var Oslofjorden Friluftsråd, Tjøme kommune,

Fylkesmannen i Vestfold og Færder Får. Prøveprosjektet var så vellykket at det nå beiter sau på stadig flere øyer og verdifull kulturmark i Tjøme kommune. Dyrene blir satt ut når øyene grønnnes, og tas inn på «vinterbeite» fra oktober. Fylkesmannen stimulerer denne type beiting med ulike dyrslag.

Beitene på øyene ligger innenfor Ormø-Færder Landskapsvernområde som ble opprettet i 2007, og som det nå utarbeides en forvaltningsplan for. Denne planen vil fremheve allsidig og variert beitebruk på øyene, noe som var vanlig før på begge sider av Oslofjorden, da det var mange flere aktive gårdsbruk.

På kartet vises områder hvor Færder Får har beitedyr. Nytt av året er 60 beitedyr på Sandøya, som er en privateid øy med ca. 30 sommerhus/hytter. Store deler av øya er krattbevokst og ufremkommelig, og grunneierne har tatt i mot sauene med stor iver. Det viser seg at 60 dyr nok er for lite for å rydde krattskogen. Så langt har erfaringene med beitedyr helt innpå hyttene vært positive, men på sikt blir det trolig aktuelt å sette inn tiltak mot saueperler på terrassene.

Det meste av beitene leies vederlagsfritt (sauene betaler med sin kulturlandskapspleie), med unntak av noen debiogodkjente innmarksbeiter. Færder Får har mottatt noe tilskudd til krattrydding, men dette utgjør nokså lite totalt.

Erfaringer med beitebruk i urbane strøk

Å drive med gammelnorsk spælsau på Tjøme krever ekstra mye tilsyn, fordi det ferdes mye folk i området hele året. På mange måter blir Færder Får et slags utstillingsvindu og da er det viktig at alt er på stell. Rapporter om halte dyr tas alvorlig og det hender ofte at Mattilsynet melder fra om hendelser eller kommer på inspeksjon på grunn av bekymringsmeldinger. Totalinntrykket etter syv år er at beitedyra og jobben de gjør, er høyt verdsatt av de aller fleste.

Omsetning av produkter

Færder Får har avtale med Nortura på Gol om slakting, partering og pakking av hele eller halve dyr. Nortura får ros for god service! Alt slakt selges direkte til naboer, venner, hytteeiere og andre – i hovedsak gjennom en

Sanking av sau på Vestre Bustein. (Foto: Terje Bjerga)

Øyene og områdene merket med grønt inngår i driftsgrunnlaget til Færder Får.

Gammelnorsk spælsau på øya Kløvningen – i bakgrunnen ser vi bebyggelsen på Hvasser. (Foto: Terje Bjerga)

fast abonnementsordning. Det er et marked for hoder og horn, om returordningen for disse hadde blitt bedre.

I en liten gardsbutikk selges også garn, men dette har vist seg å være et litt vanskeligere produkt. Garnet blir spunnet hos Hoelfeldt Lund i Grimstad, og det kreves rundt 20-30 kg ull for å få en bestemt farge. Dette betyr at det er vanskelig å få store nok kvanta av ulike fargevarianter – slik at

mye av garnet blir grått. Garnet blir også relativt dyrt.

Alle skinnfeller leveres til beredning hos Roar Pels og det er lett å omsette disse.

Tradisjoner er viktig

I forbindelse med hovedsankingen om høsten trommes det sammen rundt 25 venner og naboer. Dette har blitt veldig populært og er ett av årets høydepunkt

for de som er med. Sperre- og ledegrinder er det viktigste hjelpemiddelet, og venn med gjeterhunder er godt å ha, spesielt under ettersanking. Skjærgårdstjenesten stiller velvillig (og kostnadsfritt) opp for å transportere dyr.

Første fredag i februar er årstakkefesten blitt en fast tradisjon. Da kommer 30-40 mann - damer har ikke adgang og får ikke vite hva som foregår. Det eneste som røpes er menyen; lam og smalahove med godt tilbehør.

STREKKMETALL TIL SAU

Norsk kvalitet, galvanisert

Platetykkelse: 3,0 + 3,5 eller 4,5 mm
Hullåpning: 15 x 38, 17 x 38 eller 19 x 40 mm
Platelengder på lager: 160 – 300 cm

Vi leverer:

Løse plater, (til deg som har trevirke selv)
Som byggesett, (vi lev. imp. plank, m/festemidler)
Sveiset på stålrammer, (med 3,5 mm plater)

Vi sender over hele landet, på billigste måte.
(leverer selv i Sør-/Vest-Norge, med egen bil)

Beste kvalitet, til beste priser!

Fjermestad Gjerdelager

4355 Kvernaland - Tlf. 51 48 55 62 - Fax. 51 48 77 94

Et hjertesukk til slutt

Færder Fårs faste saueklipper ble syk i vår og det viste seg meget vanskelig å skaffe en annen klipper. Det endte dessverre med at dyra ikke ble klippet på den tiden. Selv om den gammelnorske spælsauen «røyter», var det mange dyr som gikk med dobbel fell i sommer, fordi den nye og gamle ulla filtet seg sammen. Dette ser ikke pent ut og er ikke godt for sauen.

Undertegnede har etter beste evne formidlet kontakt med klipper og håper saken løser seg, men vil samtidig oppfordre saueklippere med ledig kapasitet til å bruke arbeidsbørsen på hjemmesida til Norske Saueklippers Forening – www.saueklipping.no for å tilby sine tjenester.

Av Signe Dahl